

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN
Y CULTURA
Presidencia de la República
del Paraguay

4°
Grado

República del Paraguay
Ministerio de Educación y Cultura

Fernando Lugo Méndez

PRESIDENTE DE LA REPÚBLICA DEL PARAGUAY

Luis Alberto Riart Montaner

MINISTRO DE EDUCACIÓN Y CULTURA

Diana Serafini

VICEMINISTRA DE EDUCACIÓN PARA LA GESTIÓN EDUCATIVA

Héctor Salvador Valdez Alé

VICEMINISTRO DE EDUCACIÓN PARA EL DESARROLLO EDUCATIVO

Nancy Oilda Benítez Ojeda

DIRECTORA GRAL. DE CURRÍCULUM, EVALUACIÓN Y
ORIENTACIÓN EDUCATIVA

Dora Inés Perrotta

DIRECTORA GRAL. DE EDUCACIÓN INICIAL Y ESCOLAR BÁSICA

Marta López

DIRECTORA DE EDUCACIÓN ESCOLAR BÁSICA

1

4°
Grado

Ficha Técnica

Nancy Oilda Benítez Ojeda

DIRECTORA GENERAL DE CURRÍCULUM, EVALUACIÓN Y
ORIENTACIÓN EDUCATIVA

Lidia Manuela Fabio de Garay

Jefa del Departamento de Apoyo
a la Implementación Curricular en
Medios Educativos

Edgar Osvaldo Brizuela Vera

Jefe del Departamento de Diseño
Curricular

Nidia Esther Caballero de Sosa

Jefa del Departamento de
Evaluación Curricular

Rosalía Diana Larrosa Nunes

Jefa del Departamento de
Investigación Curricular

Elaboradoras

Zunilda Rocío Leguizamón Ledesma (Coordinadora)

Liz Josefina Recalde de Núñez

2

Ñe'ë ñepyrũ

Mitãkuña'i ha mitã'i 4° gradogua:

Ñane retã Paraguái niko heta mba'e oha'arõ ndehogui. Ko'ãga, nemitãme, oha'arõ eñembokatupyry jahechápa eipytyvõ nde ha opavave ñane retãgua oñakãrapu'ãve hağua ohóvo ára ha ára. Eñembokatupyrykuévo rehóvo nemoirũhína nde rogayguakuéra, ne mbo'ehára ha avei ne aranduka. Reikotevẽ niko kóva rehe ikatu hağuaicha ne mbo'ehára ha ndevoi avei pembohape pehóvo kuaapy ijapyra'ỹva.

Añetehápe niko pe aranduka jeguereko tuicha mba'e. Upéva oĩramo py'eterei osẽta opavavete umi mba'e mbo'ehakotýpe ojejapóva ha sapy'arei ndaipórirõ katu hasyvéta ha ipukuvéta ndéve ha ne mbo'ehárape avei umi mbo'epy oñembohapeséva.

Upéva rupi, che py'arory kóina ijávo chéve amoğuahẽmi hağua nde pópe ko aranduka, nderehehápe ojejapova'ekue. Kóva ha hendive 7 ambue aranduka oguerekopaité opaite mba'e katúete reñemoaranduva'erã ko mbo'esyrýpe. Rehechaháicha ko aranduka ojehei guarani ha castellanope, upéva oñeğuenohẽ upéicha ikatu hağuaicha nde eipuru ne ñe'ëteépe: nde ndekatupyryvêrõ guaraníme, upéicharamo eipurúta upe ñe'ëme ojehaihápe ha katu nde reñe'ëvéramo castellanope, upéicharamo eipurúta upe ñe'ëme ojehaihápe.

Ne mbo'ehára nepytyvõta eipuru porã hağua ko aranduka. Ipype oĩ hetaiterei mba'e porã nepytyvõtava eikuaave hağua heta mba'e pyahu, eñembokatupyry hağua jahechápa ejapokuaa hetaite mba'e techapyrãva ha, amo ipahápe, tanearanduve rehóvo, toiko ndehogui máva ideprovéchova hogayguápe, itávape ha hetãme.

Eñangareko porãkena ko aranduka rehe, ani embyai térã ehaiparei hese. Ága ary oútavape, ambue nde rapicha oikétava ko mbo'esyrýpe oipurujeýta kóva ko aranduka.

Ipahápe, romomandu'asemínte ko mba'e opavave oikuaáva ha oguerekóva ikorasõme: "Tavýgui niko heñoi mboriahu". Upéva rupi, mburuvichakuéra ha mayma ñane retãgua oñeha'ãmbaite jahechápa nde ha opavavéva ñañemoarandu jahávo. Jajykeko oñondive. Upéicharamo jahapo'óta mboriahu ñane retãgui ha ñama'ẽ mombyryta ñapyrũ mbaretégui ambue tetãnguéraicha avei. Eñemoarandúkena!

Nde rayhuhára.

Victor Rios Ojeda
Ministro de Educación y Cultura

4°
Grado

Ko arandukápe rejuhúta

Mbo'epy aty	Mbo'epy aty réra	Togue
Mbo'epy aty I	Che ningo aguerohory guarani ñe'ë.	7
Mbo'epy aty II	Che rógape ha che mbo'ehaópe añe'ë guaraníme.	15
Mbo'epy aty III	Che ningo ahayhu mymbakuéra.	23
Mbo'epy aty IV	Che távape oñeñe'ëmeme guaraníme.	30
Mbo'epy aty V	Che mbo'ehaópe oñeñe'ëmeme guaraníme.	42
Mbo'epy aty VI	Che aguerohory oñe'ëvape guive guaraníme.	51
Mbo'epy aty VII	Heta mba'e porã oñembohasa ñandéve guarani rupive.	60
Mbo'epy aty VIII	Ñañangareko ñande rekoha rehe guarani rupive.	66
Mbo'epy aty IX	Ñane ñe'ë rupive ñanererãkuã porã ambue tetã rupi.	76

4°
Grado

4°
Grado

Ko'ã ta'anga rupi jaikuaáta mba'épa jajapóta

Kóva oĩramo he'isehína omba'apotaha ha'eño.

Kóva oĩramo he'isehína omba'apotaha iñirũ ndive.

Kóva oĩramo he'isehína omoñe'ëva'erãha moñe'erã.

Kóva oĩramo he'isehína upépe oĩha marandu mbo'epy rehegua.

5

Mbo'epy aty I

Che ningo aguerohory guarani ñe'ë

4°
Grado

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta.

Ñañomongetakuaa haġua	He'i mba'épa oĩ porã térã oĩ vai chupe ġuarã umi mba'e oikóva hekoha rupi.
Ñamoñe'ëkuaa haġua	Oikũmby ñemongeta jehaipyre oñeñe'ëhápe umi téma ko'aġagua rehe.
Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Oikũmby oñeñe'ë jave umi téma ko'aġaguáre.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy	Oikũmby mba'éichapa oñemomuanduhe ñe'ënguéra.
Jahaikuaa haġua	Ombojoapy hekopete ñe'ënguéra oikuaauka haġua hemimo'ã ohaikuévo.

Ñañomongetakuaa haġua

1. Ñañomongeta ko'ã mba'e jahechávare, jahechakuaa tekoha ipotĩva ha ambue oikotevéva oñemopotĩ.

2. Aty'ípe ñañomongeta mba'emba'épa ikatu jajapo anive haġua oiko ko'ã mba'e ñande rekoháre.
3. Aty guasúpe, ñamombe'u mba'emba'épa ñaguenohẽ ko ñemongetágui. Ñañe'ẽ ojováí. Peteĩva omombe'u ha ambue ohendu. Upéi, upévama oñe'ẽ ha hapichaháma ohendu chupe.

Aikuaave haġua:

Che katupyry haġua ñe'ẽjováipe:

- Ajapysaka poráva'erã pe máva oñe'ëvare.
- Tekotevéhaitépende añe'ëva'erã.
- Aikuaanteva'erã añandúva naiméiramo hendive iñe'ëme.
- Nañe'ëhatãiva'erã aikuaa haġua oñe'ëva py'apy.
- Hendaitépende añemongu'eva'erã ani ahechauka che pochyha.

Ñamoñe'ëkuua haḡua

1. Ñamoñe'ë.

Peteĩ árape ka'i opytu'uhína ka'aguýpe ysyry rembe'ýpe. Upeichaháguinte ohendu sapy'a ysyrype oñe'ë ha'eño ha opyta hikuái oñomongeta péicha:

Ysyry – Ái, ái, ndavy'aieteteko. Ma'ëna, mba'e piko péva.

Ka'i- Mba'éiko ysyry oḡuahẽ ndéve nderasy piko, ajeve péicha reñe'ë.

Ysyry - Che rasy añete ka'i, nderehechái piko mba'éichapa che ka'aru, che ky'apaite.

Ka'i - Añete ere, ndeky'a. Heta yty nde syrýpe, ma'ëna lata'i hetaite oĩ.

Ysyry - Péichante ahárõ ivaíta che rekove ha pirakuéra rekove.

Ka'i - Che rekove katu ningo ivaíma, che rekoha ka'aguy ojeitypáma, ndaikuaavéi moõ gotyopa ajapíta ha cheichagua heta oĩ ko ka'aguýpe.

Mitã'i – Aje'íma ningo ahendu pejéva ha atĩ pendehegui. Mba'émbõ oḡuahẽ che retãyguakuérape.

Ysyry – Cheky'apaitéramo jepe, avy'a rohecha ha rohendúvo, nde ikatu remoambuejey ore reko.

Ka'i – Upéicha ysyry, mitãnguéra ñanemomba'érõ ha ñanderayhúrõ ikatu jaiko porã ha ñaneresãive.

Mitã'i – Are guivéma oĩ jepy'apy pende rehe ha ore roĩ penendive. Ógape che sy, che ru ha che ryke'ykuéra penderayhu ha ojepy'apy pende rehe.

Ysyry - Avy'aitépa ne mitã pe ahendúvare. Erékena nde roguayguápe toñembohetave hikuái ikatu haḡuáicha roikovejey tesãime.

2. Ajapysaka omoñe'ëramo mbo'ehára ha amoñe'ë che hapykuéri.

3. Amongurusu oñembohovái porãhápe ko'ã porandu:

a. Mba'eichagua moñe'ërãpa amoñe'ëva'ekue.

Mombe'upy Mombe'ugua'u Ñe'ëjovái

ã. Mavamávapa oñe'ë moñe'ërãme.

Ysyry ha ka'i Ysyry, Ka'i ha Mitã Ysyry ha Mitãnguéra

Ñane ñe'ëtee

4°
Grado

4. Ambohovái porandukuéra.

a. Mba'e téma rehepa oñomongeta ka'i ha ysyry.

ã. Ikatúpa oiko añetehápe pe oñemombe'úva jehaipyrépe. Mba'épa nde ere ha mba'érepa ere upéicha.

5. Ahai mba'épa chembo'e ko ñe'ëjovái.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Amoĩ papapy amohenda haġua ñe'ëjoajukuéra oikoháicha moñe'ërãme.

Mitã he'i hogayguakuéra ohayhu ha ojepy'apyha ysyry ha ka'i rehe.

Ysyry he'i ka'ípe hasyha iky'apaitégui.

Ysyry he'i mitãme omoambuejeyha hekove.

Ka'i he'i ndoikuaaveiha moõ gotyopa ojaipíta.

10

7. Ahai mba'éichapa ikatu héra pe moñe'ërã amoñe'ëva'ekue.

8. Amba'apo che irũ ndive:

-Amoñe'ëjovái, peteĩva ojapóta ysyryramo ha ambue ka'íramo.

9. Pe mitã ndojepy'apýi rire ysyry ha ka'i he'íva rehe ikatu kuri omombojey yty pe ysyrype. Mba'érepa nde eréne upe mitãme.

Ehaimi ko'ápe.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

4°
Grado

1. Ajapysaka mbo'ehára rehe omoñe'ëjeývo oñomongetáva ysyry, ka'i ha mitã.

2. Ambohováí ko'ã porandu.

a. Oĩpa che rogaygua ojepy'apýva tekoha ipoĩ haġua. Mávapa. Mba'épa ojapo.

ã. Mba'épa che ajapo ipoĩ haġua opaite tenda aikoha. Ahai ko'ápe umíva.

ch. Mba'épa ikatu jajapo oñondive anive haġua ñamongy'a ñande rekoha.

3. Amoha'anga mba'éichapa aipota oĩ umi ysyrykuéra ha umi tenda jaikoha.

Jaikuaa hağua ñane ñe'ë retepy

1. Amoñe'ëjey jehaipyre ka'i ha ysyry rehegua.

2. Ahechakuaa ko moñe'ërãme ñe'ë oguerékóva muanduhe pu'atã ha ahai ko pe.

4°
Grado

Ñe'ë oguerékóva muanduhe pu'atã ojehaíva.

Aikuaa hağua:

Muanduhe niko héra pe hatãve ñambopuha ñe'ë ja'ekuévo.

Techapyrã: ogueraha – opurahéi – upépe.

Kóicha ojepuru muanduhe:

- Muanduhe ojehaíva pe pu'ae ipu mbareteve noĩriramo ñe'ë opahápe.

Techapyrã: oquatáva - óga - mbo'ehára

- Muanduhe ojehai'ýva: pe pu'ae ipu mbaretevéva oĩramo ñe'ë opahápe.

Techapyrã jagua - juru - temimbo'e.

3. Amongora moñe'ërãme umi ñe'ë oguerékóva muanduhe pu'ãta ojehai'ýva.

4. Ajesareko ta'angáre ha ahai peteĩ moñe'ërã mbykymi amombe'uhápe mba'éichapa añangarekova'erã ka'aguýre. Aipuru hekopete umi muanduhe ojehaíva ha ojehai'ýva.

Jahaikuaa haġua

4°
Grado

1. Ajesareko ta'anga rehe ha ahai peteĩ ñe'ëjovái.

Aikuaave haġua:

Ñe'ëjovái niko ñaiméramo peteĩ térã hetave ñane irũ ndive. Upépe oñe'ëvarã peteĩteĩva omombe'úvo oikuaaukaséva ha ambue ombohováí chupe oñeġuahẽ meve peteĩ ñe'ëme. Katuetei ojeguromandu'ava'erã ñe'ëjovaihápe ko'ã mba'e:

- Oĩkuaa mokõi térã hetave tapicha upe atýpe.
- Ñomongeta oikova'erã hendaitépe.
- Oĩva'erã katuete peteĩ oisãmbyhýva chupekuéra ñe'ëjovaihápe.

2. Amoñe'ë che rembiapo aty'ípe.

3. Ajesareko ahaiva'ekue rehe ha aguenohẽ.

- Mba'éguipa añepyrũ añe'ë:

- Mba'emba'épa ha'e upéva rehe.

- Mba'éichapa amohu'ã pe amombe'úva.

4. Ajesareko jey ahaiva'ekue rehe ha amyatyrõ oimérõ nahesakã porãi pe ahaihaguéicha. Ahai jey ko'ápe.

Mbo'epy aty II

Che rógape ha che mbo'ehaópe añe'ë guaraníme.

4°
Grado

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta.

Ñañomongetakuaa haḡua	Oporomomaitei oiporuhápe ñe'ë oporandu haḡua hogayguáre ha ambuére.
Ñamoñe'ëkuaa haḡua	Oikũmby jehaipyre oñembohahépe tembiaporã (tembi'u aporã, ñembosarairã ha mba'e)
Ñaikũmbykuaa haḡua ñahendúva	Oikũmby oje'éva chupe oipurukuaa haḡua hugetekuéra ha tembipuru ogapypegua.
Jaikuaa haḡua ñane ñe'ë retepy	Oipuru porã haḡua ñe'ë ipúva ñane tí rupi.
Jahaikuaa haḡua	Ohai omombe'úvo mba'épa ojapo hogaygua téra iñirũnguéra ndive.

Ñañomongetakuaa haġua

4°
Grado

1. Ajesareko ko'ã ta'anga rehe ha amoñe'ë mba'ëichapa oñomomaitei umi ipype oïva.

2. Ambohovaimíta ko'ã porandu:

- Pe mitã'i ningo ombojoavy iñe'ë oporomomaiteívo. Mavamávapepa ojojogua ha'e omomaiteívo. Ha mávape omomaiteívopa ojuavy.

.....

.....

- Mba'érepa oiméne ojuavy umi maiteikuéra.

.....

.....

3. Añomoirũ peteĩ che rapicha ndive ha añomomaitei hendive kóicha: tenonderã peteĩva oñepyrũta ha upéi ambueháma omoñepyrũta.

Aikuaave haġua:

Mitã'i omomaiteikuaa peteĩ hendáicha hapicha mitã'ipe ha ambue hendáicha hapicha mitãkuñávape. Mitãkuñáva katu peteĩ hendáichante opavavépe omomaitei, nombojoavýiri kuimba'e téra kuñámepa omomaitei.

4°
Grado

4. Mbo'ehára he'i mba'éichapa ha'e ohecha ha oñandu aporomomaiteikuaaha guaraníme.

5. Amongurusu umi maitei ndopytaporãiva mitã he'íramo ikakuaa haġuame:

- Mba'éichapa karai

- Iporãnte ha nde

- Mba'eteko chera'a

- Iporãnte ha nde

- Ha upéi

- Iporãnte ha nde

6. Ahai mba'éichapa ikatu oñomomaitei ko'ã mitã ta'anga pegua.

Ñamoñe'ëkuua haḡua

4°
Grado

- Añombyatymíta mokõi che irũ ndive ha amombe'u chupekuéra mba'emba'épa ajapo jepi aipytyvõvo ipotĩ haḡua che róga.
Amombe'úta:
 - Aitypei jepipa.
 - Ajohéi jepipa tembipuru.
 - Amongaru jepipa mymbakuérape.
 - Agueroja jepipa y oñeikotevêhápe.
 - Ajohéi jepipa che rovetã vídrio.
- Amoñe'ëmíta ko jehaipyre omombe'úva mba'éichapa ikatu oñemopotĩ ovetã vídrio.

Umi ovetã vídrioguigua niko py'yi oñemopotĩva'erã, ýrõ ikatu ijvytyimbopa ha omo'ã ñandehegui, ndajahechaporaĩ mba'eve upe vídrio rupive. Oĩ katu ovetã iky'áva avei ha ovy'a hese ñandu, ojaitypo hese.

Iporã niko ñamopotĩ peteĩ jey jepe, peteĩ semánape. Upéva ndahasyiete. Péicha jajapova'erã:

Ñaikotevêta: y ha kuationa diariokue.

Jahypýi ýpe pe vídrio ovetã rehegua ha upéi ñamoapokytã mokõi diariokue rogue ha jaikytipype upe vídrio, oka gotyo ha hyepy gotyo.

Jaikytyva'erã yvatégui yvy gotyo ha upéi asúguio akatúa gotyo, ipotĩmbaite peve.

Hykumba'éro ñandehegui pe kuationa jaikytyha, ñamoapokytã jey ambue kuationa diariokue ha ñamba'apove jahávo heseve.

Ipotĩmbámarõ ñane rovetã vídrio, japoĩ yty ryrúpe umi kuationa diariokue jaipurúva'ekue.

Ipahápe jahechauka ñande rogayguakuérape ñane rembiapo ha toguerohory hikuái ñandéve upéva.

- Aporandu mbo'ehárape mba'épa he'ise umi ñe'ë nahesakãmbáiva chéve.

4. Ahaimíta:

- Mba'emba'épa oñeikotevẽ oñemopotĩ haġua vídrio ovetã rehegua.
-
-
- Mba'épa ojehe ovetã vídriogui noñemopotĩramo.
-
-

4°
Grado

5. Ambohovaimíta ko'ã porandu:

- Mba'érepa oñemoapokytáva'erã pe kuartia diariokue ojeperu haġua vídrio ñemopotĩme.

- Mba'éicha rupípa hyku pe kuartia diariokue ojejoheihápe vídrio pype.

- Mba'e ojejapóvopa oñemohu'ã pe tembiapo vídrio ñemopotĩ rehegua.

6. Ama'ẽ che mbo'ehakoty vídrio rehe ha ahechakuaa hese tekotevẽha oñemopotĩ. Ajeporeka y ha kuartia diariokue rehe ha ajapo pe oje'ehagueichaite jehaipyrépe.

7. Amombopa rire umi kuartia diariokue ndaipuruvéimava ama'ẽ che rembiapokue rehe. Ha'e mbo'ehárape ajapóta jepiha py'ỹi péicha aipytyvõvo che mbo'ehao ipotĩ haġua.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

4°
Grado

1. Mbo'ehára omombe'úta mba'éichapa oñeha'ã ñembosarái hérava "Kuãirũ kañy" ha ajapysaka porã hese:

Kuãirũ kañyniko oñeha'ã kóicha: oguapypava'erã mitãnguéra ojokéreha peteĩva opyta oñembo'y henondepekuéra, upéva oguerekóta ipópe peteĩ kuãirũ. Ohechaukáta opavavépe oguerekoha upe kuãirũ.

Upéi oñepomoíta ha pe ipo pa'ũme oñongatu pe kuãirũ. Hapichakuéra, mitã oguapýva, oñepomoĩjoaite avei hikuái ha pe oñembo'ýva oñepyrũ ombohasa ohóvo opavavéva po pa'ũ rupi umi mokõive ipo ombojoajúva ojuehe. Upéicha ojapokuévo opoíta peteĩva po pa'ũme pe kuãirũ. Ha'énte oikuaáta máva pópepa opoi.

Ombohasapaite rire ipo opavave po pa'ũ rehe, oñepyrũta oporandu peteĩteĩme máva po pa'ũmepa oiméne opoíra'e pe kuãirũ. Oganáta pe he'íva hapicha réra oguerekóva ipo pa'ũme pe kuãirũ.

2. Amoĩmbamíta ko'ã ñe'ëjoaju:

- Oha'ã haġua kuãirũ kañy mitãnguéra oguapypava'erã.....
- Opavave mitã oha'áva kuãirũ kañy oguerekova'erã ipo kóicha:.....
- Kuãirũ kañy oñeha'ãnguévo, pe omokañy kuãirũ.

3. Ambohovaimíta ko'ã porandu:

- Mba'érepa iporã ojehechauka opavavépe pe oñembo'ýva oguerekoha pe kuãirũ ipópe, oñepyrũ mboyve ñembosarái:

.....

.....

.....

- Mávapa pe oikuaáva añetehápe máva po pa'ũme opytaha pe kuãirũ.

.....

.....

.....

4. Añembosarái kuãirũ kañy pe ahenduhagueichaite.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retep

1. Amoñe'ëmíta ko jehaipyre:

Peteĩ mitã oñepomoĩta ha pe ipõ pa'ũme oñongatu kuãirũ.
Péicha oñeha'ã kuãirũ kañy.

2. Ajapysaka porã mba'éichapa hyapu ko'ã ñe'ë. Ha'e hyapúpa osëve che tĩ rupi térãpa che juru rupi:

mitã oñongatu kuãirũ

3. Aipehe'ã umi ñe'ë ajapysaka jey haġua ipúpa térãpa nahániri che tĩ rupi.

mi - tã o - ño - nga - tu kuãĩ - rũ

4. Ajesareko ha añeporandu chejupe mba'éicha rupípa oĩ pu'ae ipúramo jepe ñane tĩ rupi ndoguerahái hi'ári pe tyapu tĩgua rechaukaha ha katu oĩ ogueraháva.

Umi pu'ae ipúva ñane tĩ rupi ningo ndaopavavéi jey ogueraha pe tyapu tĩgua rechaukaha:

- Hyapúramo peteĩ pundie ndive ipúva ñande juru rupi meme, upéicharõ oñemoĩva'erã hi'ári tyapu tĩgua rechaukaha. Kóicha: mi - tã
- Hyapúramo peteĩ pundie ndive ipúva voi ñane tĩ rupi avei, upéicharõ ndoguerahavéima hi'ári tyapu tĩgua rechaukaha. Kóicha: mi - tã

5. Ko'ã ñe'ëjoaju ndoipurúi hekópe umi tyapu tĩgua rechaukaha. Amyatyrõta ahaijeývo ijykére.

- Umĩ mĩtã osẽ oñanĩ ko korapy rehe
- Mbohapy mbarakajã oguahũ pyharëkue
- Ko'a panãmbi oveve yvateite pevě

6. Amongora pe ñe'ëjoaju ojehai porãmbaitehápe tĩgua rechaukaha.

- Kuãirũ kañy oñeha'ã mokõi térã hetave mitã ndive.
- Peteĩ kuãirũnte ojepuruva'erã oñeha'ãvo kuãirũ kañy.
- Che aha'ãse jepi kuãirũ kañy che irũnguéra ndive.
- Umĩ mitã oha'ãva kuãirũ kañy ovy'a katuete.

4°
Grado

Jahaikuaa haġua

1. Ahaimíta amombe'uhápe mba'emba'épa che rembiapo che rógape. Umi mba'e che ajapóva jepi aipytyvõ haġua che rogayguakuérape. Ahai ko'ápe:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ahaipa rire, ojehechakuaáta che rembiapo rehe ko'ã mba'e:

- Aipuru porãpa taikuéra.
- Ahaípa muanduhe tekotevêhápe.
- Ahaípa tyapu tĩgua rechaukaha tekotevêhápe.

Mbo'epy aty III

Che ningo ahayhu mymbakuéra

4°
Grado

Ko'ã mbo'epy rehe oñemba'apóta.

Ñañomongetakuaa haḡua	Ohechakuaa ñe'ëporã haihára oipuruva'ekue (<i>imágenes sensoriales</i>).
Ñaikũmbykuaa haḡua ñahendúva	Oikũmby mba'e ohendúva oje'éva chupe guaraníme.
	Ohechakuaa mba'e rehetépa oñe'ë ha mba'e rehepa avei oñe'ëhína pe ohendúvape.
Jaikuaa haḡua ñane ñe'ë retepy	Ohechauka ohaikuévo: Oipuru porãha umi ñe'ë oporombohérava.
Jahaikuaa haḡua	Ohechauka, ohai porã rupi, ikatuha oñeikũmby hembiapokue.

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Ajesareko ko'ã ta'anga rehe ha añomongeta che irũnguéra ndive.

2. Ahai mba'emba'épa aikuaa ko'ã mymbágui ha amombe'u che irũnguérape.

3. Ambohovái porandukuéra.

* Mba'éguipa oñeñe'ëne
ko moñe'ërãme.

* Mba'éichapa aimo'ã
hérata moñe'ërã.

* Umi ta'anga jahechávaguipa
oñeñe'ëne moñe'ërãme.

Ñamoñe'ëkuua hağua

1. Amoñe'ë kiriríhåpe.

Yryvu ha Jatyta

Oiko ndaje peteĩjey Jatyta eterei ipy'a tyaíva Yryvu ndive, ndikatúgui ha'éicha, ohupyty hembiapópe, yvateve ha'e oha'arõ ha oipotaháicha. He'i ijupe ġuarã: Añemoĩ porãramo umi poguasú ndive ku pya'eve ikatúne añeakãrapu'ã.

Upe tembiapópe oiko, ha oñepyrũ oñemoağui umi mburuvichakuéra tuichaichave omandávagui; hetápe katu oñekuave'ë omba'apo rei térã omongele'e hağua chupekuéra, ha hetajey, tuicha oguerohory umi mburuvicha guasuvévape, ojahéi, ojepokyty térã ohóvape mba'éramo jépe chupe ku hembiguáipe guáicha.

Opaichagua ñembyaty guasuhápe, oĩ katuete Jatyta oguerohory hağua karaikuérape, ojejokuaiuka hağua, térã oitykua hağua ka'ay mburuvichápe.

Oma'ë sa'yke Yryvu ha ohecha hendy syrpa, ha kiriríhåpe oğuahẽramo ijypýpe Jatyta.

- Mba'éicha reğuahẽ apete peve, osapukái Yryvu.
- Heta atyryry rire ağuahẽ – ombohováí Jatyta.

Haihára: Basiliano Caballero Irala

2. Ajapysaka mbo'ehára omoñe'ëjeývo moñe'ërã Yryvu ha Jatyta. Ahendupa rire, amba'apo.

3. Ambohováí porandukuéra.

- * Mba'éichapa héra moñe'ërã.

.....

- * Mba'épa he'i Jatyta ijupe.

.....

Ñane ñe'ëtee

4°
Grado

* Mba'épa Jatyta ohechakuaa.

.....

* Mba'ére oĩ ko'ãichagua tekove.

.....

4. Amongurusu ryepýpe:

• Ñe'ë he'ia'yva umi ñe'ë ojehaigu'yvagai.

- Añemoĩ porã. - Tuicha oguerohory.

pokã

kakuaa

vai

michĩ

tuicha

poguasú

Aikuaave ha'gua.

Ñe'ënguérare omoambuéva peteĩ ñe'ëme ijehai ha he'isévape, oje'e Ñe'ë he'ia'yva.

• Amongurusu ñe'ë he'ijojáva umi ñe'ë ojehaigu'yvare.

- Umi poguasú ndive. - Pya'eve ikatúne añeakārapu'ã.

anambusu

chembarete

pererĩ

ha'a

mbaretéva

akakuaa

Chemandu'ami ha'gua
Ñe'ënguérare iñambuéva ijehaípe ha ojojoguáva he'ívape, oje'e Ñe'ë he'ijojáva.

5. Ahai mba'épa che mbo'e moñe'ërã.

.....
.....
.....
.....

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

1. Aiguyhai oĩ porãva

- **Mba'e ojapose jatya**
Oñakãrapu'ãse
Oikose jepiverõguáicha.
Ndojaposéi mba'eve.

- **Mba'éicha yryvu ohupytyse oipotáva.**
Oñeha'ãta omba'apo iñakãrapu'ã haġua.
Oñemoĩporãta poguasukuéra ndive.
Oiko porãta yryvu ndive.

- **Yryvu oguerohory karaikuérape**
Ohayhúgui chupekuéra.
Ohupytységui oipotáva.
Iporãitereígui hikuái.

2. Ajesareko umi ahaiguyva'ekuére aikuaa haġua mba'e rehetépa ha mba'e rehepa avei oñe'ẽ moñe'ërã. Upéi ahai.

.....

.....

.....

.....

Jaikuaa hağua ñane ñe'ë retepy

4°
Grado

1. Ahai mávaguipa oñeñe'ë moñe'ërãme.

.....

2. Umi ñe'ë ojepurúva oñembohéra hağua mymbakuéra oñemoambue avei pe moñe'ërãme ambue ñe'ëre, máva umíva. Ahai.

.....
.....
.....
.....
.....

 Aikuaave hağua.

Umi ñe'ë ojepurúva oñembohéra hağua ava, mymba ha opa mba'e, ha avei umi ñe'ë ojepurúva oje'e hağua hesekuéra opa mba'ehína, Ñe'ë oporombohérava.

3. Moñe'ërãme noñeñe'ëi mymba añórente. Mávagui avei oñeñe'ë.

.....
.....

4. Ahai umi ñe'ë oporombohérava, oíva moñe'ërãme.

.....
.....

Jahaikuaa haġua

1. Amoñe'ëjey morangu ahechakuaa haġua mba'éicha oñemoñepyrũ, mba'éicha oñemombyte ha mba'éichapa opa. Upe rire, ahajey amohendakuévo kóicha:

Ñepyrũmby:

Mbyte:

Paha:

2. Ahai peteĩ morangu oñemombe'uhápe mba'épa ojavova'erã: Máva oñakárapu'áséva hekoitépe.

Ahaikuévo ajesareko porãva'erã che morangúpepa aipuru porã:

- Ñe'ë oporombohérava.
- Muanduhekuéra.
- Ñe'ënguéra aikuaauka haġua amombe'uséva.

Aikuaave haġua.

Jahaikuévo morangu tekotevẽ jaikuaa oguerekova'erãha: ñepyrũmby, mbyte ha paha. Ikatu haġuáicha, oñeikũmby mba'épa oñemombe'use pype.

3. Ahechauka ha amoñe'ë che irũnguérape ajapova'ekue.

Mbo'epy aty IV

Che távape oñeñe'ëmeme guaraníme

4°
Grado

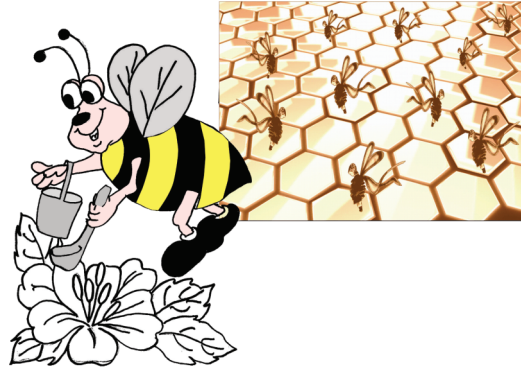

Ko'ápe oñemba'apóta ko'ã mbo'epy rehe:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Ombojoavy ha ombojojakuua umi mba'e oikóva ohendúvape ha'e oikuaáva ndive.
Ñañomongetakuua haġua	He'ijey ha'e oikũmbyhaguéicha umi mba'e oñemombe'uva'ekue ichupe.
Ñamoñe'ëkuua haġua	Ohechakuua ñe'ëporã haihára oipuruva'ekue: personificación, repetición, imágenes sensoriales.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy	Ohechakuua ñe'ëporã ikatúva ojepuru ojehaikuévo guaraníme.
Jahaikuaa haġua	Oipurukuaa umi ñe'ë ombojoajúva ambue ñe'ë (upévagui, upévare, upémarõ).

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

1. Ajesareko ta'anga rehe ha añomongeta che irũnguéra ndive ipype ahechávare. Ahendu avei, mba'épa oġuahẽ chupekuéra ko ta'anga rupive.

4°
Grado

2. Añomongeta che irũnguéra ndive ko'ã mba'e rehe:

- Mba'épepa ñanepytyvõ umi mymba jahecháva ta'angápe.
- Mba'épa ñanembo'e hekove rupive umi mymba.

3. Ajapysaka mbo'ehára rehe omombe'úramo kóicha:

Káva ñanembo'e hekove rupive

Umi káva ningo oiko oñondive, umi tahýicha avei. Oje'evoi hesekuéra oñe'ẽha oñondive pe oveveháicha térã oñemomyiháicha rupi. Ha'ekuéra osẽ ojeporeka yvoty rehe ha peteĩva ojuhúramo ojupive yvate ha oveve peteĩ hendáicha, ha'ekuéra oikuaaháicha, oikuaauka haġua iñirũnguérape upépe oĩha yvoty.

Ha'ekuéra ningo oipyte yvotygui ipolvokue ha upéva ogueraha hikuái haitýpe. Upépe ombojehe'a hikuái upe polvo hendy rehe ha upéva hembí'ukuerarã.

Upe hembí'ukuerahína héra eirete. Kavakuéra oñopytyvõ hekovekuérape ojapo haġua hikuái oñondivepa hembí'urã ha oikove haġua oñondivepa jokupytype.

Ñane ñe'ëtee

4°
Grado

4. Ahendupa rire mbo'ehára omombe'úva, ambohovaimíta ko'ã porandu:

- Mba'épa ojapo kavakuéra oñomongeta haġua oñondive.

.....
.....

- Mba'épepa ñanepytyvõ umi káva.

.....
.....

- Mba'épa ogueru pe ojeiko jekupytype.

.....
.....

- Mba'épa ñanembo'e ko ñahenduva'ekue.

.....
.....

- Mba'éichapa nde rehecha nde rekove embojojávo umi káva rekove rehe.

.....
.....

5. Ajapysakamijeýta mbo'ehára rehe omombe'úramo káva rehegua ha amongurusu ahechaukávo mba'eichagua moñe'ërã upéva:

ñe'ëpoty

mombe'urã

ñomongeta

Ñañomongetakuaa hağua

1. Ahaimíta ko'ápe:

- Mba'épepa ojojogua káva ha tahýi.

- Mba'épepa ojoavy ojuehegui káva ha tahýi:

2. Ajepy'amongeta mba'épa ñanembo'e pe káva hekove rupive.

3. Añemomandu'a mba'épa oje'éra'e káva rehe ha ajepy'amongeta mba'éichapa che ikatu ha'e jey pe oje'eva'ekue chéve hesegua. Ikatu avei amoíve mba'e che aikuaáva ko mymba rehe.

4. Amombe'u aty guasu renondépe che ahenduva'ekue káva rehe ha avei mba'e aikuaáva ko mymbágui.

5. Mbo'ehára ha che irũguéra ohendúta añe'ëramo ha upéi he'íta chéve mba'éichapa añe'ëra'e ha amongurusu ko'ápe, ha'ekuéra he'iháicha chéve.

Ko'ã mba'e ojehechakuaáta cherehe	Héë	Nahániri
Hesakãpa pe ha'éva.		
Oñehendu porãpa pe ha'éva.		
Ha'ejeýpa pe oñemombe'uva'ekue chéve.		
Ha'evépa ambue mba'e che aikuaáva.		
Añe'ë syryrýpa guaraníme.		

Ñamoñe'ëkuua haḡua

1. Ajeporeka guyrakuéra réra guaraníme oje'éva. Ahai umíva ko'ápe.

4°
Grado

2. Añomongetamíta che irũnguéra ndive amombe'úvo chupekuéra mba'éichapa hete umi mymba (tuichápa, michĩpa, mba'éichapa isa'y, mba'épa okaru, ha mba'e), avei mba'eichahápepa oiko.

3. Amoñe'ë ko jehaipyre.

GUYRA FARRA

Ojofrese *una fiesta*
En la casa de Piririta
Aka'ë niko guitarréro
Ha Ypekũ *violinista*
Aka'ë niko guitarréro
Ha Ypekũ *violinista*
Ijatýma los caballeros
Y también las señoritas.

A las once de la noche
Oḡuahẽ Alonso ha Chochĩ
Oja *músico* rendápe
Ha ojerure peteĩ chopĩ
He'i chupe *los músicos*
Rodeve peteĩ *cuadrilla*
Tamoĩmína upéva
Ha tambopu ndéve *enseguida*.

Osẽ upépe Alonso
Con su compañero Chochĩ
Ojapo un tiroteo
El Aka'ëmema ojapi
Ou la oficialada
Okalmávo upe guyryry
El sargento Guyratĩ
Ha *el oficial* katu Tujuju.

Compuesto: motivo popular, recopilado por Mauricio Cardozo Ocampo.

Ojehúma *esta guerrilla*
Ha oiko ñenupã heta
El sargento ojekutu
Ha *el oficial* iñakã jeka
Ou la autoridad
Karai *jefe*, karai juez
Karai *jefe* niko Jakare
Ha karai *juez* katu Jakavere.

La fiesta oikóva'ekue
Nipora'e *sin permiso*
Óga jára *tiene la culpa*
Y se escapa *Alonsito*.

Ñane ñe'ëtee

4°
Grado

4. Amoñe'ëjey pe ñe'ëpoty ha amoĩmbami ko'ã ñe'ëjoaju:

- Pe jeroky niko oiko rógape.
- Pe ñorairõ apohare niko ojesalva..... rupi.
- Chopĩ ha cuadrilla niko
- Ojekuaauka hağua oikoha ñorairõ farrahápe niko ojepuru ko ñe'ë.....

5. Ambohovaimíta ko'ã porandu:

- Mba'épa nde reñandu ko oñemombe'úvagui purahéipe.

- Mba'épa nde ere umi ñorairõ oikóvagui oĩhápe oka'úva ha ijarhelséva.

6. Aguenohēmi ñe'ëpotýgui:

- Vérso oje'ehápe mymbakuéra ikatuha ojapo personakuéra rembiapónte:

- Vérso oje'ejeýva upeichaite:

Ñane ñe'ëtee

- Vérsó ñanemoñandukáva mba'e jahecháva:

- Vérsó ñanemoñandukáva mba'e ñahendúva:

4°
Grado

7. Ahechauka che rembiapo che irũnguérape ha upéi mbo'ehárape.
Amyatyrõ oimérõ tekotevẽ ha'ekuéra he'iháicha.

37

Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy

4°
Grado

1. Amoñe'ëmíta ko'ã vérsó:

Aka'ë niko guitarréro
Ha Ypekū violinista
Aka'ë niko guitarréro
Ha Ypekū violinista.

2. Ajepy'amongetami:

Ikátúnepa añete aka'ë ombopu mbaraka ha ypekū ombopu *violin*.

3. Añeha'ã ambohováí ko'ã porandu:

- Mba'eräpa haihára omoĩ guyrakuéra rehe personakuéra rembiapo.
- Ma'eränepa he'i mokõi jey aka'ë guitarrero ha ypekū violinistaha.
- Omoporãpa añete umi ñe'ë pe jehaipyre.

4. Amoñe'ëmíta ko marandu:

Haiharakuéra ningo, heta jey, omoporãve haġua pe omombe'úva ojapo ko'ã mba'e:

- Omboja mymba térã ambue mba'e rehe tembiapo personakuérante ojapóva. Umícharõ oje'e oipuruha “*personificación*”. Techapyrã:

Aka'ë niko *guitarréro*

Ha Ypekū *violinista*

- He'ijeyjey pe iñe'ë, opyta porã haġua pe omombe'úva. Umícharõ oje'e oipuruha “*repetición*”. Techapyrã:

Aka'ë niko *guitarréro*

Ha Ypekū *violinista*

Aka'ë niko *guitarréro*

Ha Ypekū *violinista*

- Oipuru umi ñe'ë omoñandukáva ñande rete rupive, ha'ete ku jahecha térã ñahendu ýrõ ñahetũ umi omombe'úva. Umícharõ oje'e oipuruha “*imágenes sensoriales*”. Techapyrã:

Ojapo *un tiroteo*

Oiko ñenupã heta.

5. Amoñe'ëjey ambue ñe'ëpoty ha aguenohë chugui:

▪ *Personificación:*

▪ *Repetición:*

▪ *Imágenes sensoriales:*

Jahaikuaa haġua

4°
Grado

1. Amoñe'ëmíta ko jehaipyre mbykymi:

Alonsito ohenduse peteĩ chopĩ ha **upévare** ojerure Aka'ëme ombopumi haġua. Aka'ë nombopuséi ha **upémarõ** Alonsito ojapi Aka'ëme. Upéi ou mburuvichakuéra **jahechápa** ipy'aguapy guyrakuéra ha ojuhu óga jára ndojerureihague permíso pe farrará.

2. Ajesareko umi ñe'ë oñembosa'yva rehe ha añomongeta mba'épa he'ise ambue ñe'ë apytépe.

3. Amoñe'ë:

- a. **Upévare:** Ombojoaju ñe'ë, peteĩva he'iha mba'érepa oiko ha ambuéva mba'épa pe oikóva.
- ã. **Upémarõ:** Ombojoaju ñe'ë, peteĩva he'iha mba'eicha rupípa oiko ha ambuéva katu mba'épa pe oikova'ekue.
- ch. **Jahechápa:** Ombojoaju ñe'ë, peteĩva he'iha mba'épa oiko ha ambuéva mba'erãpa ojejapo upéva.

4. Amoĩmba ko'ã ñe'ëjoaju aipurúvo umi ñe'ë tekotevëva.

- o Okýniko kuehe ka'aru ha ndaikatúi asẽ ógagui.
(upévare – upémarõ – jahechápa)
- o Rehóta ko'ërõ mbo'ehaópe..... reikuaave heta mba'e.
(upévare – upémarõ – jahechápa)
- o Oġuahẽ voi ningo nde ru ógape ha rohoraẽ kokuépe
ha upéi rokaru. (upévare – upémarõ – jahechápa)

5. Ahaimíta umi ñe'ẽ tekotevẽháicha opyta porã haɣua ko'ã ñe'ẽ he'iséva ndive.

- upévare
- upémarõ
- jahechápa

6. Ahaimíta peteĩ momba'urã, amomba'uhápe mba'épa oiko Alonsito, Aka'ẽ ha Chochĩgui, pe purahéipe he'iháicha. Aipurumíta ahaikuévo ko'ã ñe'ẽ: upévare, upémarõ, jahechápa.

Mbo'ehára oma'ẽta che rembiapo rehe ha ohecháta:

- Aipurúpa hekoitépe umi ñe'ẽ: upévare, upémarõ, jahechápa.
- Hesakãpa umi mba'e ha'eséva.
- Aipurúpa ambue ñe'ẽ he'isehaichaite.
- Aipuru porãpa umi taikuéra.
- Ojoajúpa che ñe'ẽnguéra oñe'ẽ haɣuáicha peteĩ mba'érente.

Mbo'epy aty V

Che mbo'ehaópe oñeñe'ëmeme guaraníme.

Ko'ápe oñemba'apóta ko'ã mbo'epy rehe:

Ñañomongetakuaa haḡua	Oipuru oñe'ënguévo, umi ñe'ë oikuaa pyahúva ohóvo.
Ñamoñe'ëkuaa haḡua	Omomba'e hapichakuéra remimo'ã ojoavýramo jepe hemimo'ãgui.
Ñaikũmbykuaa haḡua ñahendúva	Ohechakuaa máva rehetépa oñeñe'ë ha mávarepa avei oñe'ëhína umi mba'e ohendúvape, oñemba'emombe'uhápe chupe.
Jaikuaa haḡua ñane ñe'ë retepy	Oipuru hekopete ñe'ë omoirúva ñe'ëtévape ohechauka haḡua mba'éichapa ojejapo upe ñe'ëtéva he'íva.
Jahaikuaa haḡua	Oipuru porãha umi ñe'ë ohechaukáva moõpa ha araka'épa oiko pe ñe'ëme he'íva.

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Amombe'u, aty'ípe, káso aikuaáva guive.

2. Aiporavo peteĩ káso ha amombe'u aty guasúpe.

3. Ambohovái porandu.

✓ Mba'éicha javerõpa ñamombe'u térã ñahendu káso ñemombe'u.

✓ Moõpa ahenduve umi káso ñemombe'u.

✓ Mba'épepa ñanepytyvõ káso ñemombe'u. Mba'érepa ere.

4. Ahendu che irĩnguérape omombe'úvo avei ha'ekuéra kasokuéra oikuaáva. Ha'e chupekuéra ahenduháicha iñe'ẽnguéra:

- Hesakãpa pe he'íva guive hikuái.
- Oñe'ẽ syrýpa guaraníme.
- Ombohyapu porãpa opavave iñe'ẽnguéra.

Ñamoñe'ëkuua hağua

4°
Grado

1. Amoñe'ë ko káso ñemombe'u.

Perurima oñemotenondéramo guare “Espíritu Santo”re.

Oguapýndajeko mbohapy Pa'i peteĩ asaje okaru hağua, tuichaicháva so'o ka'ë henondepekuéra ha upeichahágui ohecha sapy'a Perurimáme oúrõ ha he'iojupe:

- Ñahenoimína Perúpe okaru hağuaicha gua'u ñanendive ha ñañembohorymi hese.

Hi'ağuímavo Peru oñe'ëmondo chupe peteĩ Pa'i:

- Peru, ejúpy oreoirũ. Ekaru orendive.

Oja Peru ha oguapýma voi. Ojesareko ha ohecha mbohapy so'o ka'ente oĩa. Osë he'i Pa'i Leu:

- Jahovasa katu ha jakaru.

Opu'ã Pa'i Tivu ha he'i:

- “En el nombre del Padre” –ha oguapývo ipojáima so'óre ha ho'úma voi.

Upéi opu'ã Pa'i Laku ha he'i:

- “Y del Hijo” – ha oguapývo ipojáima ambue so'óre ha ho'úma katu avei.

Ohechamarõ ivaíta, Perurima opu'ã ha ipojáivo Pa'i Leu so'o ka'ëre he'i:

- Oğuahë mboyve “el Espíritu Santo” ta'u che kóva, he'ívo péicha opu'ã oho Pa'i Leu so'o reheve.

Miguel Angel Meza, rembiapokue

2. Ambohovái porandu.

a) Mba'ére piko Perurimáre oñembohoryse hikuái.

ã) Mba'épa añandu amoñe'ë rire ko káso. Mba'érepa.

ch) Mba'épepa ojojogua térã ojoavy Perurima káso umi che ahendúvagai.

Aikuaave hağua:

Káso ñamombe'úramo atyha rupi umi mba'e oikova'ekue. Ikatu añetehápe oikova'ekue térã nahániriva: póra, plata yvyguy, umíva.

3. Aheka sopa de letras ryepýpe mavamáva rehepa oñe'ẽ moñe'ërãme.

K	A	V	A	R	L
U	P	E	R	U	A
R	A	P	E	R	K
U	'	A	L	E	U
T	I	V	U	R	I

4°
Grado

4. Amohenda hekopete papapy rupi ko'ã ñe'ëjoaju oikohagueichaite moñe'ërãme.

- Peru opu'ã oho Pa'i Leu so'o reheve.
- Pa'i Laku ipojái so'óre ha ho'úma katu pya'ekuéreve.
- Peru he'i Espíritu Santo oġuahẽ mboyve ho'utaha so'o.
- Peru ojesareko ha mbohapy so'o ka'ẽntevoi hesápe.
- Pa'i he'i ohovasataha hikuái tembi'u.
- Mbohapy pa'i oñembohoryse Peru rehe.

5. Amongurusu "Héẽ" térã "Nahániri" ko'ápe he'íramo añetegua térã añetegua'ỹ.

	Héẽ	Nahániri
• Pa'ikuéra ohenói Perurimáme.	☐	☐
• Perurima he'i jahovasa ko tembi'u.	☐	☐
• Perurima ho'u Pa'i Leu so'o akytã.	☐	☐
• Pa'ikuéra ome'ẽ Perúpe hemb'i'urã.	☐	☐
• Umi pa'ikuéra opukasénte Perurimáre.	☐	☐

6. Ahai mba'épa he'ise ñe'ë ojehaiguýva.

En el nombre del Padre" –ha oguapývo ipojáiva so'óre ha ho'úma voi.

Ñahenoimína Perúpe okaru haḡuáicha gua'u ñanendive ha ñañembohorymi hese.

7. Amoñe'ëjey ha aikũmbyhaichaite amoĩmba ojejerureháicha chéve ko pe.

Ñepyrũmby	
Mbyte	
Paha	

8. Jajapo mokõi aty guasu ha ñañomongeta.

- Peteĩ atýpe oĩta he'íva oĩ porãha umi mba'e oikova'ekue ha mba'ére.
- Ambue atýpe katu, naiporãiha umi mba'e oikova'ekue ha mba'érepa.

9. Jahaimi iporãha ñambojovakekuaa ñane remiandu ambue tapicha ndive ha mba'érepa.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

1. Ahendu mbo'ehára omoñe'ëjeývo káso Perurima rehegua.

2. Ñañomongeta aty'ípe ko'ã porandúre.

➤ Mávarepa oñe'ë ko moñe'ërã.

➤ Mba'épa ñane mbo'e ko moñe'ërã.

➤ Mba'emba'épa oguereko umi avakuéra moñe'ërãmegua ha mba'eichaitépa hikuái.

Aikuaave haġua:

Amoñe'ë porãve haġua ahesa'yijo ha amohesakáva'erã mba'épa he'ise umi ñe'ëndykuéra oíva moñe'ërãme.

3. Aty'ípe ñamba'apo ñamoha'anga haġua umi ñaikũmbýva moñe'ërãgui.

➤ Upevarã hesakã porãva'erã pe:

Ñepyrũmby

Mbyte

Paha

➤ Ñañomongeta mavamáva rehepa oñe'ë moñe'ërãme ha mba'emba'épa ojapo hikuái.

➤ Ñamoha'anga umi mba'e oikóva moñe'ërãme ha ñamombe'u.

4. Ñamoha'ãnga káso Perurima rehegua ñamoambuévo ipaha.

Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy

4°
Grado

1. Aty'ípe amoñe'ë jey moñe'erã.

Ñamoñe'ë kirirĩhápe “Ñemitỹ remiandu”.

Ñamono'õkena kasokuéra

Ñane retãme heta jareko káso iporãva, jaryikuéra omombe'umiva'ekue yma. Umi kásope oĩ umi ñane arandutee Ava Paraguái arandu, ha'e onohẽva ijehegui, iñakãgui. Upéva're jahecharamomiva'erã umi mombe'upy.

Ani ñanderesarái umi káso ouha mombyrýgui; ohasahague oúvo hetaiterei tetãygua akã, juru ha apysa rupi. Túva ha ġuaiġui rehe ñanerakate'yháicha ñanerakate'yva'erã ko'ã mba'e rehe. Tove toĩ oĩháicha, upéicha oĩ porã. Aġante oúne omyesakãva mba'érepa oĩ upéicha.

Ñemitỹ – revista Bilingüe de cultura N° 14

2. Añomongeta moñe'erãme he'íva rehe.

3. Ahekýi moñe'erãgui umi ñe'ë ojehaiguýva.

4. Ahechakuaa mba'eichagua ñe'ë ykérepa ojehai umi ñe'ë ojehaiguýva ha jahai mba'éropa oiko umi ñe'ë.

5. Amongora umi ñe'ë ojehaíva ñe'ëtéva ykére.

Péicha okaru hógape.

Cristhian omba'apo porã.

Angete ou kuñataĩ.

Ko'ërõ aháta mbo'ehaópe.

Ka'aguýpe ho'ysã porã.

4°
Grado

6. Ha'e mba'érepa amongora umi ñe'ë oíva ñe'ëtéva ykére ha mba'érõpa oiko.

Aikuaave haḡua:

Umi ñe'ë omoirüva ñe'ëtévape oikuaauka haḡua mba'éichapa ojejapo upe ñe'ëtévape he'íva niko héra ñe'ëteja.

Techapyrã:

Cristhian omba'apo porã.

Angete ou kuñataĩ.

Ka'aguýpe ho'ysã porã.

Jahaikuaa haġua

4°
Grado

1. Ajesareko ta'angáre ha amombe'u ahecháva.

2. Ahai mombe'u mbykymi añe'ëhápe umi mymba ahecháva rehe. Aipuru upépe ñe'ëteja.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

 Aikuaave haġua:

A h a i v o v e m o m b e ' u
 a j e s a r e k o v a ' e r á k o ' á m b a ' é r e :
 M b a ' é p a o i k o
 M a v a m á v a g u i p a o ñ e ñ e ' é
 M o ò p a o i k o
 A r a k a ' é p a o i k o
 I ñ e p y r ũ m b y
 H e t e p y
 M o m b e ' u p a h a

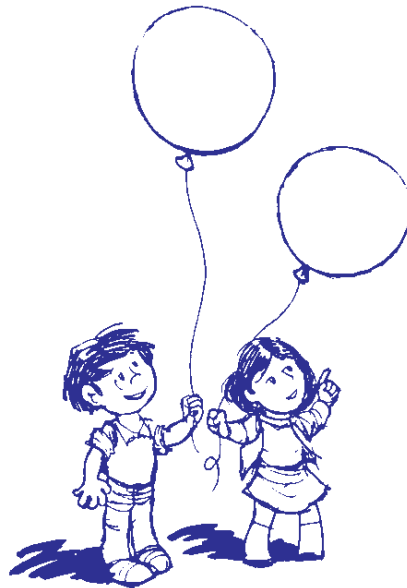
3. Ajapopa rire amoñe'ë che rembiapo ha ahendu omoñe'ëvo che irũ.

4. Amombe'u che irũnguérape mba'éichapa añeñandu ajapopa rire ko'ã tembiapo.

Mbo'epy aty VI

Che aguerohory oñe'ëvape guive guaraníme

4°
Grado

Ko'ápe oñemba'apóta ko'ã mbo'epy rehe:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Oikũmby mba'etépa he'isehína pe ohendúvape umi ñe'ë ikatúva he'ise mokõi térã hetave mba'e guaraníme.
Ñañomongetakuaa haġua	Oipuru oñe'ënguévo umi ñe'ë oikuaa pyahúva ohóvo.
Ñamoñe'ëkuaa haġua	Ohechakuaa máva rehetépa oñe'ë ha mávarepa avei oñe'ëhína umi jehaipyre omba'emombe'úvape.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy	Ohechakuaa mba'éichapa ojepuru guaraníme umi signokuéra oipytyvõva omoñe'ëvape oikũmby haġua ijehaipyre.
Jahaikuaa haġua	Oipuru signokuéra oipytyvõva omoñe'ëvape oikũmby haġua ijehaipyre.

Ñaikũmbykuua haġua ñahendúva

1. Ajesareko ko'ã ta'anga rehe aÑe'ë haġua upéi ipype ahecháva rehe.

4°
Grado

2. Ambohovái ko'ã porandu:

- Mba'éicha javérõpa ñama'ẽmba oñondivepa téle rehe ñande rógape.
- Opavavéva ñande rogayguápa ñañoptyvõ avei ñamopotĩ haġua ñande róga.
- Mavapahína ñande rógape pe omba'apovéva omopotĩ haġua kotykuéra ha korapy.

3. Ajapysaka mbo'ehára rehe omba'emombe'úramo kóicha:

Karai Pedro oġuahẽ hógape hembiapohágui ka'aruete. Opytu'u'imi ha oñepyrũ orrega plantakuéra óga korapýpegua. Oipytyvõ chupe ita'ýra Esteban ha itajýra Karina. Upéi ojahu ha osena hembireko, ita'ýra ha itajýra ndive. Oma'ẽ'imi hikuái téle rehe osenamba rire ha upéi oñenóma oke.

Karai Pedro ohecharamo ifamiliakuérape.

4°
Grado

4. Ahendupa rire mbo'ehárape, ambohováí ko'ã porandu:

- Moõguipa oġuahẽ karai Pedro ka'aruete.

- Mba'éichapa héra karai Pedro rajy ha ita'ýra.

- Mba'emba'épepa karai Pedro oipytyvõ hogayguakuérape.

- Mba'érepa ikatu ja'e karai Pedro ha ifamiliakuéra ojohayhuha. .

Ñane ñe'ëtee

4°
Grado

5. Ahendu jey mbo'ehára omombe'úramo karai Pedro rehe ha ahesa'ýijo ko'ã ñe'ë:

Ka'aru:

1. Aháta nde rógape ko'ërō ka'aru. (ko'ápe "ka'aru" he'ise pe aravo oúva asaje rire ha pyhare mboyve).
2. Ko karai ika'arúma ohóvo ha nomba'aposéi. (ko'ápe "ka'aru" he'ise itujámaha ohóvo).

Oke:

1. Pe kuñakarai omonge imembyra'ýpe omokambu rire. (ko'ápe "omonge" he'ise oipytyvōha mitáme oke haḡua).
2. Ku karai tie'ỹ omonge hapichápe ha ombotavyjeýma chupe. (ko'ápe "omonge" he'ise ombotavyha hapichápe, oñembohoryha hese).

6. Ahendu jey mbo'ehára omombe'úramo karai Pedro rehe ha ha'e mba'épa he'ise upépe ñe'ënguéra "ka'aru" ha "oke".

7. Ahai mba'épa ikatu he'ise ko ñe'ë:

Ohecharamo:

1.
2.

8. Ahai mba'épa he'ise ko ñe'ë pe ahenduva'ekuépe:

Karai Pedro ohecharamo ifamiliakuérape.

.....
.....

9. Ahai mba'épa avei ikatu he'ise ko ñe'ë:

Karai Pedro ohecharamo ifamiliakuérape.

.....
.....

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Añombyaty mokõi che irũ ndive ha amombe'u chupekuéra mba'épa che rembiapo jepi che rógape.

2. Añemomandu'a mba'épepa tekotevẽ chembareteve añe'ẽ jave guaraníme ha ha'e, avei, añeha'ãtaha amyatyrõ umi mba'e ne'ĩrava gueteri osẽ porã chéve.

3. Añomoirũ peteĩva che rapicha ndive, ha oñondive romombe'u ojupe umi mba'e rojapóva ore rógape.

4. Mbo'ehára ojapysakáta orerehe roñe'ẽ jave ha upéi ohecharamóta oréve:

- Roipurúpa umi ñe'ẽ hendaitépe.
- Rombohyapúpa umi ñe'ẽ hekoitépe.
- Roñe'ẽ syryrýpa rohóvo guaraníme.

Ñamoñe'ëkuua hağua

4°
Grado

1. Amombe'u mba'éichapa che rógape che sy térã che ru omba'apo cherehehápe.

2. Amombe'u avei mba'épa che ajapo aipytyvõvo che rogapýpe.

3. Amoñe'ëmíta ko jehaipyre:

Kuñakarai Pabla omba'apo hógape. Ha'e opu'ã voi ha ojapo iménape ikarurã, oguerahava'erã hembiapohápe. Upéi ojapo imembykuéra rambosarã. Upéi, iména oho rire omba'apo, omopu'ã imembykuérape oho hağua mbo'ehaópe. Ha'ekuéra oĩ aja upépe omopotĩ hóga, omongaru ryguasu ha ojohéi ao. Upéi ojapóma karurã. Ko kuñakarai ohecharamo imembykuéra ha iménape.

4. Amoñe'ë jey ha upéi ahaimíta papapy ahechauka hağua mba'emba'épa oikóra'e ojoapykuéri pe oñemombe'úvape.

.... Kuñakarai Pabla ojohéi ao.

.... Kuñakarai Pabla ojapo iménape ikarurã.

.... Kuñakarai Pabla ojapo imembykuérape irambosarã.

.... Kuñakarai Pabla omongaru ryguasu.

5. Ahai “A” añetéramo ha “J” japúramo ko'ápe oje'éva rehe:

() Kuñakarai Pabla osẽ hógagui omba'apo hağua.

() Kuñakarai Pabla heta mba'e ojapo hógape.

() Pe kuñakarai oheja iky'apa hóga.

() Oje'e pe kuñakarai rehe ojapoha mbohapyjey tembi'urã.

6. Amoñe'ëjey ha aguenohẽ opa mba'e oje'éva guive kuñakarai Pabla rehe, imembykuéra rehe ha iména rehe, péicha:

Kuñakarai Pabla

Kuñakarai Pabla omba'apo hógape.
Ha'e opu'ã voi ha ojapo iménape ikarurã,
Upéi ojapo imembykuéra rambosarã.
Upéi omopu'ã imembykuérape.
Omopotĩ hóga,
omongaru ryguasu
ojohéi ao.
ojapóma karurã.
Ko kuñakarai ohecharamo imembykuéra ha iménape.

Iména

oguerahava'erã hemb'iurã hemb'iapohápe.
oho omba'apo,

Imembykuéra

opu'ã oho hağua mbo'ehaópe.
Ha'ekuéra oĩ aja upépe...

7. Ajesareko máva rehepa oñeñe'ëve pe jehaipyrépe. Ahai upéva réra.

.....
.....

8. Ha'e mavamáva rehepa oñeñe'ë avei pe jehaipyrépe. Ahai ko'ápe umíva:

.....
.....

Jaikuaa hağua ñane ñe'ë retepy

1. Ñamoñe'ëmíta ko jehaiipyre:

4°
Grado

Kuñakarai Pabla omba'apo hógape (ymaite guive upéva). Ha'e opu'ã voi ha ojapo iménape ikarurã, ogueraháva'erã hembiapohápe. Upéi ojapo imembykuéra rambosarã. Upéi, iména oho rire omba'apo, omopu'ã imembykuérape oho hağua mbo'ehaópe. Ha'ekuéra oĩ aja upépe omopotĩ hóga, omongaru ryguasu ha ojohéi ao. Upéi ojavóma karurã ha sapy'ánte katu oguapy “computadora” rovái ha oñemoarandu “internet” rupive. Ko kuñakarai ohecharamo imembykuéra ha iménape.

2. Ahesa'yijomíta ko'ã ñe'ë jehaiipyrepegua ha ahechakuaa mba'eicharãpa ojepuru pe rokái (paréntesis).

- Kuñakarai Pabla omba'apo hógape (ymaite guive upéva).

3. Ha'e paréntesis ojepuruha oñemyesakã porãve hağua pe oje'éva.

4. Ahesa'yijomi ko'áğa ko ñe'ë jehaiipyrepegua ha ahecha mba'eicharãpa ojepuru pe komílla.

- Sapy'ánte katu oguapy “computadora” rovái.
- Oñemoarandu “internet” rupive.

5. Ha'e pe komílla ojepuruha ojehechauka hağua ñe'ë ndaha'éiva guarani mba'etee ha ndojehaíriva guarani mba'eramoguáicha. Komílla rupi ojehechauka ndaha'etí gueteriha ñe'ë guaraniete.

6. Mbo'ehára omombe'u pe komílla ojepuruha avei ojehechauka hağua mba'e he'íva'ekue ambue tekove, ndaha'etí pe ohaívahina akãgui oséva ha oje'eha upévape “cita textual”. Mbo'ehára he'i avei ikatuha ojepuru komílla ojehechauka porã hağua peteĩ ñe'ë ha ojejesareko porãve hağua upéva rehe.

Jahaikuaa haġua

1. Amoñe'ëta mokõi aranduka guaraníme ijapopyre. Umívagui aguenohëta mbohapy ñe'ë upeichaite oje'éva umi arandukápe.

2. Aipurúta umi ñe'ë ambue apytépe, aguenohëva che akãgui ha ahai ko'ápe mba'e che añandúva umi amoñe'ëva'ekue rehe.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ahaipa rire, mbo'ehára ohechakuaáta che rembiapo rehe ko'ã mba'e:

- Aipurúpa paréntesis oimérõ amyesakã porãseve pe ha'éva.
- Aipurúpa komílla oimérõ aipuru ñe'ë ndaha'éiva che mba'eteéva.
- Aipuru porãpa taikuéra.
- Ahaípa muanduhe tekotevëhápe.
- Ahaípa tyapu tĩgua rechaukaha tekotevëhápe.
- Ambojoajúpa umi morféma tekotevëháicha.

Mbo'epy aty VII

Heta mba'e porã oñembohasa ñandéve guarani rupive

Ko'ápe oñemba'apóta ko'ã mbo'epy rehe:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Oikũmby mba'etépa he'isehína pe ohendúvape, umi ñe'ë ikatúva he'ise mokõi térã hetave mba'e guaraníme.
Ñañomongetakuaa haġua	He'i mba'épa oĩ porã térã oĩ vai chupe ġuarã umi mba'e oikóva hekoha rupi.
Ñamoñe'ëkuaa haġua	Oikũmby mba'etépa he'isehína pe moñe'ërãme umi ñe'ë guaraníme ikatúva he'ise heta mba'e.
Jahaikuaa haġua	Ohechauka ohaikuévo: oikuaaha umi normatíva ojepuru haġua muanduhe tyapu tĩgua rechaukaha; ha avei pe normatíva oñembojoaju haġua morfemakuéra ojeuhe.

Ñañomongetakuaa haḡua

1. Añomongeta che irũnguéra ndive ambohováivo ko'ã porandu:

- Mba'épa ajapo avy'a jave.
- Mba'éichapa ahechauka avy'aha.
- Mba'e ajapo javépa avy'ave.
- Mba'éichapa ahechakuaa che rapichakuéra ovy'aha.

Oĩ porãpa asapukái, ahendu hatãiterei músika ha añemomyí vaipa ahechauka haḡua avy'aha.

2. Ajepy'amongeta ha amombe'u mba'épepa oho ojuehe ko'ã ñe'ë:

jeroky

puka

purahéi

3. Ko'áḡa amoñe'ëta peteĩ jehaipyre. Mba'éguipa oiméne oñe'ëtahína.

Ñamoñe'ëkuua haḡua

1. Amoñe'ë kirirĩhápe:

4°
Grado

Jeroky, puka ha purahéi

Ohecha haḡua hembiapokuerakue, Tupã peteĩ 'ára oguejy yvýpe. Ñepyrũrã, osẽ henonderãme mymba'ikuéra michĩvéva ha ojerure ichupe ipeporãre, ikatu haḡuáicha oveve hikuái ohupytypyty peve yvága ojapoháicha yryvu, taguato, chahã, urutau, guyrapu ha ambue guyra. Upémarõ Tupã ome'ë chupekuéra pe mba'e iporãitéva hérava purahéi.

Tupã uguatavénte ohóvo ha ojejuhu kuimba'e ndive, okañmivahína peteĩ itakuápe. Ohechávo uguataha ka'íicha, irundy py reheve, Tupã he'i:

- Eñembo'y. Kuimba'e, oñembo'y upe guive ha osẽ uguata ko'aḡaguáicha. Ohechávo Tupã kuimba'e uguata ñembotavyha, he'i chupe:
- -Ha áḡa ejeroky. Kuimba'e ojeroky ha ovy'a oñeñandu porãitereíre.

Tupã, ojapo kuimba'épe oiko haḡua yvy ape 'ári, ápe ha pépe; yvyjáraramo.

Kuimba'e, ohechaukávo ka'ikuérape he'i:

- Ka'i chera'ã ha oñembohory che rehe.
- Epuka hese: ombohováí Tupã. Ha péicha ome'ë kuimba'épe puka.

Péicha ko'áḡa peve kuimba'e opuka, ovy'a, isaraki ha iñambue opavave Tupã rembiapógui. Ohokuévoma oporandu kuimba'épe:

- Mba'e reipotave, ha kuimba'e, ohendu ramoite mba'éichapa guyrakuéra opurahéi, ombohováí:
- Apuraheise umi guyrakuéra ko'áḡa opuraheicháicha.
- Ha Tupã, ombojeroviávo, he'i:
- Ndeháma reha'ãta chupekuéra.
- Upévare kuimba'e opurahéi.

Upéicha Tupã omoĩ hekopete pe hembiape. Ome'ë kuimba'épe mbohapy mba'e porãite: Jeroky, Puka ha Purahéi.

Ohasa heta 'ára, ohecha mba'éichapa, kuimba'e oipuru ko'ã mba'e hekove pukukue javeve ha ko'ã mba'e rupi kuimba'e oiko py'a marangatúpe, ñembyasy'yre ha omosarambi hekove rory opa rupi.

Oñeguanohẽ arandukágui hérava, Mundo Folkórico paraguay- Mauricio Cardozo Ocampo.

Ombohasa guaraníme Beatriz de Lovera.

2. Amongurusu oĩ porãva

- **Tupã oguejy yvýpe ohecha haḡua:**

Kuimba'épe

Mymba'ikuéra

Hembiapokuerakue

Ka'ikuérape

- **Mba'ére Tupã ome'ë heta mba'e kuimba'épe:**

Ani haḡua oha'ã chupe ka'i

Ombojeroviágui chupe

Ojaposére heta mba'e

Omoĩvaiségui hembiapokue

3. Amohenda oikohaguéicha moñe'ërãme papapy rupi.

.....Tupã ome'ë kuimba'épe purahéi.

.....Tupã oguejy ohecha haḡua hembiapokuerakue.

.....Tupã ome'ë mymba'ikuéra michĩvévape purahéi.

.....Tupã ome'ë kuimba'épe puka.

.....Tupã omboguata ko'áḡa peve uguataháicha kuimba'épe.

.....Tupã ome'ë kuimba'épe jeroky.

4. Ahai mba'érepa oje'e ko'ã mba'e moñe'ërãme.

Tupã ojapo kuimba'épe oiko haḡua yvy ape 'ári, ápe ha pépe, yvyjáraramo.

Kuimba'e iñambue opavave Tupã rembiapógui.

Upéicha Tupã omoĩ hekópe pe hembiapo.

5. Ahai mba'éichapa chéve ḡuarã kuimba'e oipuru ko'ã mba'e hekove pukukue javeve ha oĩ porãpa oipuruháicha.

Ñane ñe'étee

Ñaikũmbykuaa hağua ñahendúva

1. Ahendujey mbo'ehára omoñe'ëvo jehaipyre ha amba'apo ojejeruréva chéve rehe.

Ahai mba'épa he'ise ko'ã ñe'ë moñe'ërãme ojepuruháicha:

'ára:

Yvyjára:

Py'a:

Yvýpe:

4°

Grado

Jahaikuaa haġua

1. Ajeporeka umi jehaipyrekuérape, aikuaa haġua mba'éichapa oñemombe'u pe yvy'ape 'ári ñepyrũmby, mymbakuéra, ka'avokuéra ha kuimba'e.

2. Ajapo peteĩ resumen amoñe'ëva'ekuégui, ha ambojoja moñe'ërã Jeroky, puka ha purahéi omombe'úva ndive, ahechakuaa haġua añeteguápa pe omombe'úva.

Mbo'epy aty VIII Ñañangareko ñande rekoha rehe guarani rupive

4°
Grado

Ko'ápe oñemba'apóta ko'ã mbo'epy rehe:

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Omomba'e hapichakuéra remimo'ã ojuavýramo jepe hemimo'ãgui.
Ñañomongetakuaa haġua	Ohechauka oñe'ënguéro oipuruha hekópe umi ñe'ë ombojoajúva ambue ñe'ëme.
Ñamoñe'ëkuaa haġua	Ohecha mba'e rehetépa oñeñe'ë ha mba'érepa avei oñeñe'ëhína umi jehaiipyre omba'emombe'úvape.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy	Ñe'ënguéra ipúva ñane tĩ rupi oho porã oñondive.
Jahaikuaa haġua	Ohechauka ohaikuéro oho porãha ojuehe umi ñe'ë ipúva ñane tĩ rupi.

Ñaikũmbykuua haġua ñahendúva

1. Añeha'ã ambohovái ko'ã maravichu:

Maravichu, maravichu, mba'embotepa....
Karai omba'apóva voimi guive
ha'e ñandegueraha ápe ha pépe
ohupi ha omboguejy pasahéro
ajépa ikatupykyry ko karai.

Maravichu, maravichu, mba'embotepa....
omba'apo yvy rehe,
heta mba'e oñotý
hese rupi jaguereko hi'upy....

4°
Grado

2. Añomongeta mba'épepa avei oipytyvõ umi mba'apohára amboherava'ekue maravichúpe.

3. Ha'e avei ambue mba'apoharakuéra oíva che távape ha aikuaáva hembiapokuéra iporãha. Ha'e herakuéra.

4. Ajapysakami mbo'ehára rehe omombe'úramo kóicha:

Chokokue ha mbói

Araro'yve jave, peteĩ chokokue ojuhu ñanakuápe omano ha nomanoimehána peteĩ mbói. Ro'ýgui hatãmba ha haimetéma ndaipytuvéi. Oiporiahuverekoiitereíma katu chupe karai chokokue, ohupi ombyaku ijaoryépe ha ogueraha hógape.

Hogaygua maymáva oñangareko upe mbói rehe ha upéicha oikove jey.

Oñeñandu porãmarõ pe mbói opu'ã ojepysopyso ha oiko otyryry umi kotýre. Oma'ë ápe ha pégotyo ha ohechávo pe kuñakarai ha imembykuérape, oñemboja mbeguekatu, oturuñe'ë puku vai guasu ha opo hesekuéra.

Upe jave oġuahẽ karai chokokue ohova'ekue omba'apo, oguenohẽ iku'akuágui imachéte ha omongu'ipaite upe mbói.

- Ne aña mymba – he'i karai chokokue – péicha piko rehepyme'ë chéve añangarekohaguére nderehe ha romoingove jey remanotamahágui...

Félix de Guaranía rembiapokue

Ñane ñe'ëtee

4°
Grado

5. Ahendujoy mbo'ehára omombe'úramo Chokokue ha mbói rehegua ha ambohováí ko'ã porandu:

- Mba'épa ojukamo'ãra'e mbóipe.

- Mba'épa ojapo karai chokokue. Mba'ére.

- Mba'épa ombopochy pe karai chokokuépe.

- Mba'emba'épa ojapo pe karai chokokue oje'e haġua hese imarangatuha.

- Mba'épa he'i karai chokokue ojukakuévo mbóipe.

- Mba'épa nde ere pe karai chokokue rembiapo rehe.

- Mba'épa nde ere pe mbói rembiapo rehe.

6. Amohenda oikohagueichaite moñe'ërãme ko'ã kuartia pehẽngue ome'ëva chéve mbo'ehára.

Karai chokokue ogueraha hógape upe mbói.

Karai chokokue ojuka mbóipe.

Peteĩ karai chokokue ojuhu mbói omanombotáva.

Mbói oiko karai chokokue rógape.

Mbói opo pe chokokue rembireko rehe.

7. Añombyatýta mokõi che irũ ndive ha, oñondive, ro'e ojupe mba'éichapa roñandu pe mba'e ojejapo porãramo peteĩ ñande rapichápe ha upéva ndohechakuaái ha ndaijaguyjéi.

8. Atýpe, ñañombyaty upéi mokõi aty guasúpe, oñemoíva oiovake (ha mbo'ehára mbytépe) ha ñañombojovake péicha:

- Peteĩ atýpe oíta umi he'íva natekotevẽiha oñeha'arõ mba'e porãjey pe ojejapo porãramo tapicha oikotevẽvape.
- Ambue atýpe katu oíta umi he'íva ojejapóramo mba'e porã, pe ñaipytyvõha ombohováí manteva'erã mba'e porãme jey.

Ñane ñe'ëtee

4°
Grado

9. Ha'e che remimo'ã ha ajapysaka avei che rapichakuéra remimo'ã rehe. Umíva katuete ndohomo'ãi pe che añanduháicha ha upévore tekotevê:

- Ajapysaka porã che irũ oñe'ëva rehe.
- Ahendu pe mba'e he'íva chéve.
- Che akãme, aheka mba'éichapa ambohovái porãvéta umi mba'e he'ivahínape.
- Aha'arõ oñe'ëmba porã ha upéi ambohovái ichupe.
- Ambohovái chupe ahupi'ýre che ñe'ë. Natekotevêi aporoja'o ha'e haãua che remimo'ã.
- Ha'éva'erã añandúva pe téma rehe, ndaha'ëi pe máva oñe'ëvare. Ndaguerahaiva'erã che rapicha ñe'ëjovaképe.

10. Ha'e mba'éichapa añeñandu péicha añomongetáramo guaraníme, jepoyhúpe, johecharamóme, nañiramo jepe pe che rapicha he'íva ndive.

70

Ñañomongetakuaa haġua

1. Ajapysakamíta mbo'ehára rehe he'íramo kóicha:

Mbói ojechavai upémarõ peteĩ karai marangatu oguenohẽ chupe upégui. Upevére mbói oisu'use hembireko ha ita'yraquerape.

4°
Grado

2. Ajepy'amongeta mba'épa he'ise ha mba'eicharãpa ojeperu ko'ã ñe'ë:

- Upémarõ:
- Upégui:
- Upevére:

3. Aporandumíta che irũnguérape mba'épa ha'ekuéra he'i ojejerure haġua jahechápa ojehepyme'ë yva ñane mbo'ehao kantínape. Ha'e avei mba'épa che aimo'ã upe mba'e ojejerure haġua.

4. Añomongeta peteíva che irũ ndive he'íva ambue mba'e pe che añanduháichagui. Pe añomongeta jave hendive ajesarekomíta:

- Aipurúpa ko'ã ñe'ë hekopete: upéva, upégui, upevére.
- Ajapysaka porãpa che irũ rehe.
- Ahendúpa pe mba'e he'íva chéve.
- Ahekápa che akãme mba'éichapa ambohováí porávéta umi mba'e he'ivahínape.
- Aha'arõpa oñe'ëmbe porã ha upéi ae ambohováí chupe.
- Ambohováípa chupe ahupi'ÿre che ñe'ë.
- Ha'épa pe añandúva pe téma rehente térãpa ajapo'ise che rapichápe.

Ñamoñe'ëkuua haña

1. Ajesarekomíta táva Paraguay ra'anga rehe.

4°
Grado

2. Añomongeta Paraguay rehe:

- Aikuaámapa: Palacio de Gobierno, Congreso Nacional, Casa de la Cultura, Catedral, Panteón de los Héroes, Casa de la Independencia, Puerto, Estación de Ferrocarril, calle Palma, Plaza de la Democracia, Hotel Guaraní, ha mba'e.
- Ha'emi mba'épa añandu táva Paraguay rehe.

3. Amoñe'ëmi ko ñemombe'u:

Táva Paraguay

Yma 1537pe jeko pe ysyry Paraguay ypýpe oíva'ekue peteĩ táva michĩmi oikohápe ñande ypykuéra guarani hérava Kario. Upépe jeko ha'ekuéra oñemitý ha oguereko heta yva. Ha ombohéra hikuái upe tenda Paraguay, pe ysyry réraicha.

Upéi jeko, peteĩ árape, oġuahẽ oúvo peteĩ barco tuicháva pe ysyry rehe. Oġuahẽ umi barco pegua upe Paraguáype ha umi kariokuéra oguerohory, ndoikuaáiramo jepe chupekuéra. Upépe, jasyoapy 15 jave, peteĩva umi karai ouva'ekue pe barco-pe ombohéra upe távape Nuestra Señora de la Asunción. Upe karai herava'ekue Juan de Salazar y Espinoza.

Jepevérõ upéicha héra, okarayguápe ġuarã, ko'áġaite peve, upe táva héra gueteri Paraguay.

4°
Grado

4. Amoñe'ëmba rire, ambohovái ko'ã porandu:

- Mboy térapa oguereko pe táva oñeñe'ëha.

- Mba'éichapa herava'ekue umi ñande ypykue oikova'ekue Paraguáype.

- Mba'érenepa oiméne umi Kario oguerohory umi karai ndoikuaáivape.

- Mba'érenepa oiméne pe karai ouva'ekue barco-pe ombohéra castellano-pe táva Paraguáype.

- Mba'érenepa ko'áġaite peve okaraygua ohenói gueteri Paraguay pe távape.

5. Amoñe'ëmijey pe jehaipyre ha aimo'ã mba'épa oikova'erãmo'ã:

- Paraguágui, sapy'arei umi barco ou jave ne'ĩra gueteri oĩ pe táva upépe.
- Paraguágui, sapy'arei umi kariokuéra oñorairõ guive umi barco pegua ndive.
- Paraguágui, sapy'arei pe Juan de Salazar y Espinoza nomoambuéi rire pe héra.

Ñane ñe'ëtee

Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy

4°
Grado

1. Ajesarekomíta ko'ã ñe'ëre ha, amoñe'ë rire, ajapysaka mba'e ñe'ëpa ipu porã oñondive ha mba'e ñe'ëpa nahániri:

Ñande róga

Nde akã

Pende kamisa

Ñane intendente

2. Añomongeta che irünguéra ndive mba'éichapa ohova'erã oñondive umi ñe'ë ipúva ñane tĩ rupi:

Umi ñe'ë ipúva ñane tĩ rupi, oĩramo hi'ãgui ambue ñe'ë ndive umi ohechaukáva máva mba'épa, upéva ipuva'erã avei ñane tĩ rupi, kóicha:

Che akã

Nde – Ne akã

Ĥjakã – Iñakã

Ñande - Ñane akã

Ore akã

Pende – Pene akã

3. Amongora umi ñe'ë ipu poráva oñondive

Nande merõ

Pende mesa

Ñane kamisa

Ñañani

Jañeno

Iñaña

Nemba'e

Pene irũ

Ñane ñe'ětee

1. Ajepy'amongeta mba'éichapa ikatu jajogueraha porã opavave ñane irũ ndive.

2. Ahaíta ko'ápe mba'épa che aimo'ã ikatuha ajapo ajogueraha porã hağua opavave ndive.

Ahaipa rire, mbo'ehára ohechakuaáta che rembiapo rehe ko'ã mba'e:

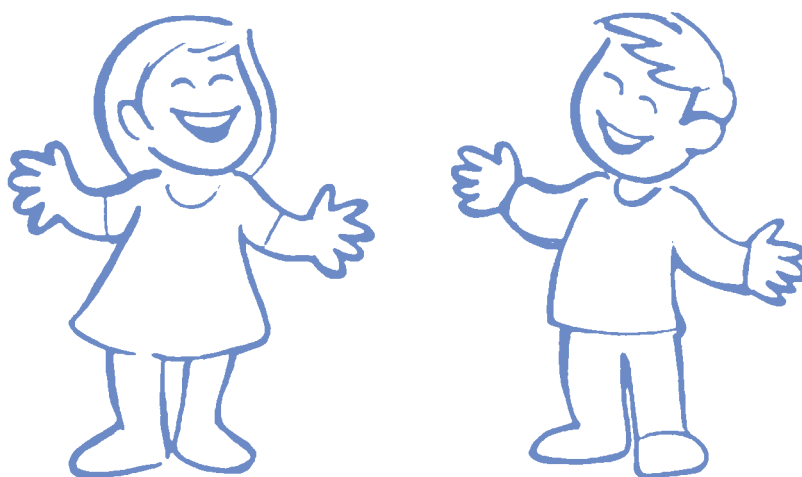
- Aipuru porãpa taikuéra.
- Ahaípa muanduhe tekotevêhápe.
- Ahaípa tyapu tĩgua rechaukaha tekotevêhápe.
- Ambojoajúpa umi morféma tekotevêháicha.

4°
Grado

75

Mbo'epy aty IX

Ñane ñe'ë rupive ñanererãkuã porã ambue tetã rupi

Ko'ápe oñemba'apóta ko'ã mbo'epy rehe:

Ñañomongetakuaa haġua	He'ijey kūjererã ha ñe'ëpoty.
Ñamoñe'ëkuaa haġua	Ombojoaju umi mba'e ojuhúva jehaipyrépe umi mba'e ha'e oikuaavavoi ndive.
Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva	Ohechakuaa máva rehetépa oñeñe'ë ha mávarepa avei oñeñe'ëhína umi mba'e ohendúvape, oñemba'emombe'uhápe chupe.
Jaikuaa haġua ñane ñe'ë retepy	Ohechakuaa mba'éichapa ipu porã oñondive ñe'ënguéra ipuvéva ñande juru rupi térã ñane tĩ rupi.
Jahaikuaa haġua	Omombe'ujey ohaikuévo mombe'urã, morangu ha mombe'ugua'u omoñe'ëva térã ohendúva.

Ñañomongetakuaa haġua

1. Ja'e kūjrerā jaikuaáva.

2. Ñamoñe'ë mbeguekatu ko'ã kūjrerā.

Toro piru porã
Ipire iporã lasorã.

Ka'aru okaru kavaju
Kavaju okaru ka'aru.

Ombopiriri tapiti
kapi'i morotĩ.

Oku'e'akue ka'a
ku'äre ka'i.

Ju'i ijojói, Jasýre ojoso
ysyva ojoka, ojoso jasýre
isyva ijojói Ju'i.

Tukã opuka puku
pu'aka, opuka puku
pu'aka Tukã.

Aikuaave haġua:

Kūjrerā niko peteĩ ñe'ëpoty
mbykymi, oguerekóva ipype ñe'ë
ipu porã asýva.

Ojepuru oñekūjere porã haġua ha
avei ñembosarairã ojehekahápe
avei ojevavy oje'ekuévo.

3. Ñamoñe'ëjey jey peteĩteĩ ha ja'e pya'epya'eve jahávo.

4. Aheka che irũnguéra ndive ambue kūjrerā ha ro'e umíva.

Ñamoñe'ëkuua haḡua

4°
Grado

1. Añomongeta che irũnguéra ndive ha rombohováí ko'ã porandu ko mymba rehegua.

Moõpa oiko ko'ã mymba.

Mba'éichapa ko mymba. Tuicha, michĩpa...

Pehendúvapa ñemombe'u chugui.

Oje'úvapa ko'ãichagua mymba.

2. Amoñe'ë kirirĩhápe.

Ynambu

Ohojehína 'y reka Tupãsy, henda 'ári, imemby Hesu hapypa'ũme. Kuarahy ojekávo ijapére, otiri y'uhéigui ijahy'o. Sapy'ánte hyapu ynambu hapépe ha pe iveve tarovakuégui, oñemondýi henda ha ojevy ykua rapégui.

Oñeko'õi hese Tupãsy ha oha'uvõ kóicha: "Águi rire, tandey'uhéi, che memby ha che orey'uheiháicha... ha okýramo mante to'a nde ahy'ópe ama resa, reporomondyise poi peve".

Ha upe asaje pyte aku guive, Ynambu, okýramo mante hoy'úva, oikógui, kuña hekópe, akói iñakãhatã ha oporomondyise.

Ajeve ku mbyry'ái vaíramo hikóni, okyve'yme, ñahendúva Ynambu ituruñe'ë pukúpe, ombokuasévaicha arai ha omboguarara ama.

Darío Gómez Serrato, rembiapokue

3. Amongora umi oĩ porãva.

* Jehaipyre oñe'ë pe mymba ñañomongetava'ekue rehe.

Héë Nahániri

* Moñe'ërãme oje'e mba'éichapa heko ypy peteĩ mymba.

Héë Nahániri

* Moñe'ërã oheja mbo'epy.

Héë Nahániri

Chemandu'ami hağua:

Mombe'upy ha'e umi o ñe mombe'u térã ojehecháva oĩha raka'e, taha'e tenda, ka'avo, mymba, sánto marangatu ha ava imbaretéva.

4. Ahaiguy pe ombohováí porãva ñe'ëjoajúpe.

a. Oñemombe'úje peteĩ'ára... araro'yeteri jave
arahakueteri jave
arapoty jave

ã. Tupãsy oho ... iména ndive
hymba ndive
imemby ndive

ch. Ha'ekuéra oho 'y reka... iñembyahýgui
iñate'ygui
ijy'uhéigui

5. Ambopapapy ñe'ëjoaju oikoháicha moñe'ërãme.

(...) Upe guive ynamby okýramo mante hoy'u.

(...) Tupãsy oñeko'õi ynambúre.

(...) Ituruñe'ëme, ynambu ha'ete ombokuaséva arai.

(...) Peteĩ guyra oveve tarova pe tapére.

(...) Tupãsy renda oñemondýi ha ykua rapégui ojevuy jey.

6. Amongurusu pe ñe'ë ohechaukáva he'iséva.

He'iséva	mymba	arai	ynambu	ama	kuarahy	memby
Guyra ndatuichaitéiva, ryguasu joguaha, oiko ñu, kokue ha ka'aguyháre.						
Y timbokue oñembyatýva yvate ha isarambíva okypa rire. Sapy'ánte morotĩ térã hovyũ, okýta jave hũmbaite.						
Tekove ndaha'éiva yvypóra, huguy, ipytuhẽ, omýi ha oñemoñáva, oikóva ka'aguýre, ñu, ysyry ha ogapýpe.						
Ñe'ë oipurúva kuñakarai ohenói hağua mitã iñemoñarépe, taha'e kuña térã kuimba'e.						
Y timbokue hyku jeýva, ho'áva araígui ha omohe'õva yvy, ikatu hağuaícha oikove ka'avo ha mymbakuéra.						
Mbyja tuichavéva ojekuaáva, hi'aguivégui ñandehegui, ohesape ha ipytu aku.						

7. Ambojoaju ko'ã ñe'ë umi oñeñanduha rehe:

- * Hapépe hyapu ynambu.
- * Hesu oho isy rapypa'ũme.
- * Ynambu oturuñe'ẽ puku.
- * Tupãsy oho henda 'ári y reka.

8. Ahai mba'épa ikatúne oikóra'e ynambu nomondýi rire María rymba.

Ñaikũmbykuaa haġua ñahendúva

1. Ajesareko ko'ã ta'angáre.

2. Añomongeta che irũnguéra ndive ko'ã mba'ére.

➤ Ahechávapa ko'ã mymba.

➤ Mba'épa ojapóne hikuái.

➤ Ahendútaramo moñe'ërã heseguakuéra,
mba'épa oiméne oje'éta chuguikuéra.

3. Amoñe'ë kirirĩhápe.

4°
Grado

Mokõi mitã'i akãhatã

Oiko ndajekoraka'e mokõi mitã'i akãhatã amoite, amoite mombyry .
Upéinte peteĩ ára okypa rire oho hikuái ynambu jukávo ñu kakuaápe ha ogueraha hapykuerikuéra mymba jaguami.
Iñakãraku hikuái ynambukuéra rehe; ha upe ñu mbytépe oĩ peteĩ tóro ñarõ.
Omuñapyrémakatu chupekuéra. Oñani mokõivéva ha peteĩva oho ho'a yvykua ndepypukupajepévape.
Amoite huguápe oĩra'ehína peteĩ mbói okéva ha ho'a hi'ári ko mitã'i. Okápe oĩ tóro ñarõ ha yvykuápe mbói chumbe. Upépe, mitã'imi imandu'a itiamíre omanova'ekue he'irõ guare chupe: "Tóro nemuñarõ San Markohína ijára, ha mbói, San Silvestre".
Ohenói mitã'imi mokõivéva sántope, ha ohendúvaicha chupe, mbói ni ndoku'etí ha hymba jagua tóro ñarõme omuña.
Osẽ mitã'i yvykuágui, oho hógape ha upe guive ko'áãgaita peve ojeheja guyra jejukágui...ha upépe opa.

Ombyaty ha omombe'u Rubén Rolandi

4. Amoha'anga mba'épa ojapo mitã'i umi mymbakuérape.

5. Jajapo mokõi aty guasu ha ñaño mongetáta ko'ã mba'ére.

➤ Oĩ porã térã oĩ vai ojapova'ekue ko'ã mitã'i. Mba'érepa peje.

➤ Mba'épa ikatu jajapo ani hağua oiko ko'ã mba'e umi mymbáre.

6. Ajapo aty guasúpe ñemomrandu mbykymi anive hağua jajuka térã ñaño mbosearái mymbáre oĩva guive ñande rekoháre.

7. Ñamoñe'ë umi ñemomrandu jahaiva'ekue ha ñamoĩ okáre ohecha hağua ñane irũnguéra ambue mbo'esyrpegua.

Jaikuaa hağua ñane ñe'ë retepy

4°
Grado

1. Amoñe'ë jey moñe'ërã “Mokõi mitã'i akãhatã” ha aguenohë ko'ã mba'e...

Ñe'ë ipúva ñande juru rupi memete:

Ñe'ë ipúva avei ñane tĩ rupi:

2. Amongora ko'ápe umi ñe'ë ipúva ñande juru rupi memete.

ñ	e	'	ë	mb	y	mb	a	m
e	t	i	a	g	u	a	r	a
mb	g	s	a	p	u	k	a	i
o	r	k	y	h	a	s	o	l
s	j	a	v	a	t	a	v	a
a	h	'	k	u	r	a	y	h
r	m	i	t	ã	r	k	'	g
a	s	h	o	r	y	e	a	s
i	t	u	i	ch	a	p	s	e

3. Ahai mbykymi mba'ére mombe'urã rupi heta mba'e ikatu jaikuaa. Upevarã aipurukuaa umi ñe'ë ajuhuva'ekue sopa de letras ryepýpe.

Jahaikuaa haġua

1. Ahai mbykymi ha'évo mba'épepa ojojogua ha mba'épepa ojoavy umi mokõi jehaipyre amoñe'ëva'ekue.

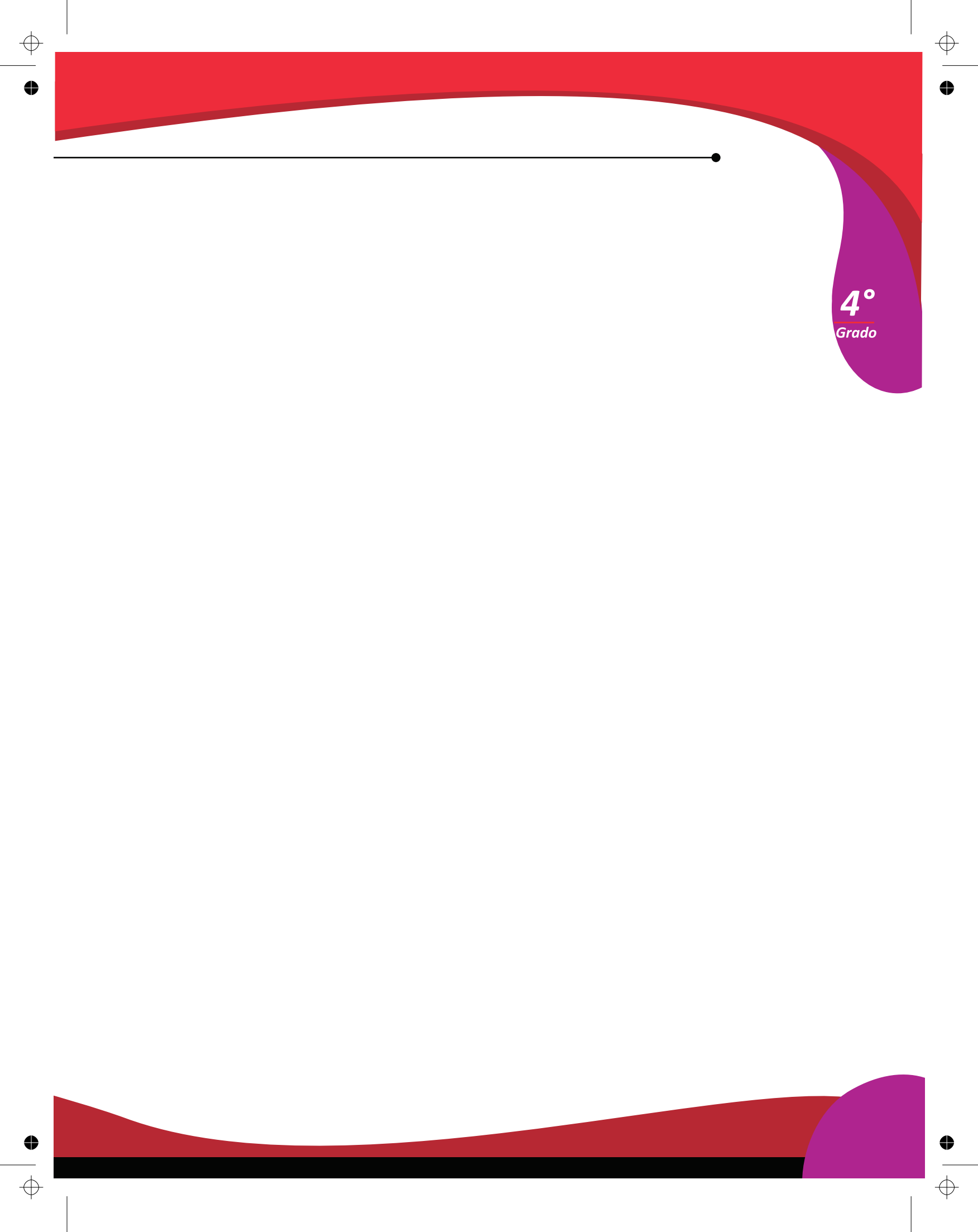

2. Amoñe'ë che rembiapokue ha amyatyrõ tekotevêhápe, che irũnguéra ha mbo'ehára he'iháicha chéve.

Aranduka ojepuruva'ekue

- AGUILERA, N. (2005). *Comprensión Lectora y algo más*. Asunción: AGR Servicios Gráficos. S.A.
- CORREA, M. (2002). *Lengua Guaraní Actual*. Paraguay: Distribuidora Arami S. R. L.
- GUARANIA, F.; (1992). *Curso Práctico de Idioma Guaraní*. Asunción: Centro Editorial Paraguayo S.R.L.
- LUDUEÑA, M.; FRETES, M. (2006). *Didáctica de la Literatura*. Asunción: AGR Servicios Gráficos. S.A.
- MINISTERIO de Educación y Cultura (2007). *Volumen IV del 4° grado de Guaraní*. Asunción: EMASAS.R.L.
- PARAGUAY. Comisión Nacional de Bilingüismo (1997). *Ñane Ñe'ë Paraguay Bilingüe*. Asunción: Fundación en Alianza.
- PARAGUAY. Mi Paraguay. Ministerio de Educación y Cultura (2007). *Volumen IV del 4° grado de Guaraní*. Asunción: EMASAS.R.L.
- PARAGUAY. Ministerio de Educación y Cultura (2005). *Lengua y Literatura Castellano Guaraní 7° grado*. Asunción: SANTILLANAS.A
- PARAGUAY. Ministerio de Educación y Cultura (2007). *Lengua y Literatura Castellano Guaraní 9° grado*. Asunción: SANTILLANAS.A
- PARAGUAY. Ministerio de Educación y Cultura (2008). *Programas de Estudios del 4° grado*. Asunción: El Ministerio
- PARAGUAY. Ministerio de Educación y Cultura (2000). *Lengua y Literatura Castellano Guaraní 8° grado*. Asunción: SANTILLANAS.A
- Sanabria, Lino. (1991). *Ñane Ñe'ë Guaraníme*. Asunción: Editar S. R. L.
- alparaguay.blogs.com
- arbolesdelchaco.blogspot.com
- banhadosur.blogspot.com
- cvc.cervantes.es/aula/lectura/
- abc.com.py
- lahoradelterere.blogspot.com

- roble.pntic.mec.es/.../comprensión_lectora.htm
- wikirecursostic.wikispaces.com/lengua
- www.ultimahora.com
- www.bicentenarioiparaguay.gov.py
- www.cabanadigital.com
- www.eduteka.org
- www.encuentos.com
- www.es.wikipedia.org
- www.fotopaises.com
- www.gacetalogos.wordpress.com
- www.gobernacionxv.gov.py
- www.guidetoparaguay.com
- www.lagranepoca.com
- www.librosiwos.net
- www.marcoele.com
- www.miparaguay.dk
- www.missionerh.it
- www.skyscrapercity.com
- www.slicleshare.net/.../actividades_de_comprensión_
- www.travel-imágenes.com
- www.turismo.com
- www.turismoenfotos.com
- www.ultimahora.com
- www.um.es/analesps/v12/
- www.xtec.es/-jgenover/complec.htm

4°
Grado